

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Betalningsbalansen

Andra kvartalet 2011

Betalningsbalansen

Andra kvartalet 2011

Statistiska centralbyrån
2011

Balance of Payments. Second quarter 2011

Statistics Sweden
2011

Producent
Producer Statistiska centralbyrån, enheten för betalningsbalans och finansmarknadsstatistik
Statistics Sweden, Balance of Payments and Financial Markets
Box 24300
SE-115 81 Stockholm
+46 8 506 940 00

Förfrågningar
Inquiries Fredrik Öhrström, +46 8 506 941 12
fredrik.ohrstrom@scb.se

Jon Smedsaas, +46 8 506 947 08
jon.smedsaas@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Betalningsbalansen. Andra kvartalet 2011.*

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Balance of Payments. Second quarter 2011.*

Omslag/Cover: Ateljén, SCB

URN:NBN:SE:SCB-2011-FM04BR1103_pdf (pdf)

Denna publikation är endast tillgänglig på www.scb.se.

This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalansen sammanställs och publiceras sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen.

Denna rapport omfattar utfallet av andra kvartalet 2011.

Statistiska centralbyrån, augusti 2011

Folke Carlsson

Christina Ekblom

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Betalningsbalansen andra kvartalet 2011	8
Bytesbalansen	8
Utrikeshandel med varor och tjänster	8
Faktorinkomster	10
Finansiell balans	13
Direkta investeringar	13
Portföljinvesteringar	14
Finansiella derivat	15
Övriga investeringar	15
Valutareserven	16
Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto.....	17
Vad är betalningsbalansen?.....	18
En härledning av betalningsbalansen	18
Sambandet med utlandsställningen	20

Sammanfattning

Tjänstebalansen gav under kvartalet ett överskott på 40,3 miljarder kronor vilket är en förstärkning i jämförelse med samma kvartal föregående år då överskottet i tjänstebalansen uppgick till 35,7 miljarder kronor.

Tjänsteexporten uppgick under kvartalet till 128,1 miljarder kronor medan tjänsteimporten uppgick till 87,8 miljarder kronor. Tjänsteexporten har ökat mer än tjänsteimporten vilket förklarar förstärkningen i tjänstebalansen.

Avkastningen på portföljinvesteringar, som uppvisar säsongsvariation beroende på svenska företags utdelningar, gav ett utflöde på 14,2 miljarder kronor under det andra kvartalet. Under samma kvartal 2010 var motsvarande belopp 9,1 miljarder kronor. Det ökade nettoutflödet beror främst på att svenska företag ökade sina utdelningar jämfört med föregående år. Utdelningarna från utländska aktier ökade också men inte i motsvarande utsträckning. Utlänningarnas ökade innehav av svenska aktier bidrog också till det ökade utflödet.

Den finansiella balansen resulterade i ett nettoutflöde på 10,8 miljarder kronor under andra kvartalet 2011. Direktinvesteringar och övriga investeringar bidrog med nettoutflöden medan portföljinvesteringar, finansiella derivat och valutareserven bidrog med nettoinflöden.

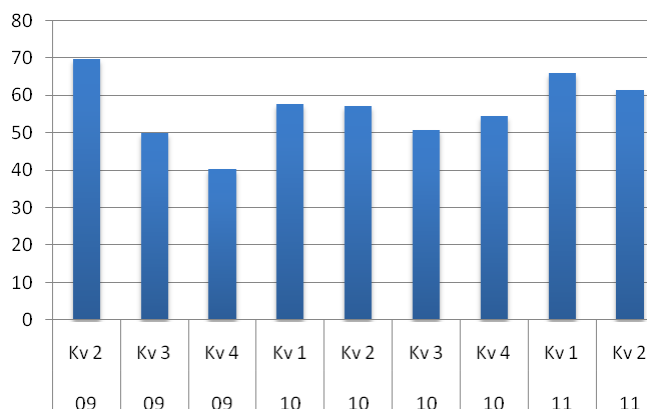
Betaldningsbalansen andra kvartalet 2011

Bytesbalansen uppvisade ett överskott om 61,3 miljarder kronor under årets andra kvartal. Den finansiella balansen gav ett kapitalutflöde om 10,8 miljarder kronor medan kapitalbalansen genererade ett underskott om 1,8 miljarder kronor.

Bytesbalansen

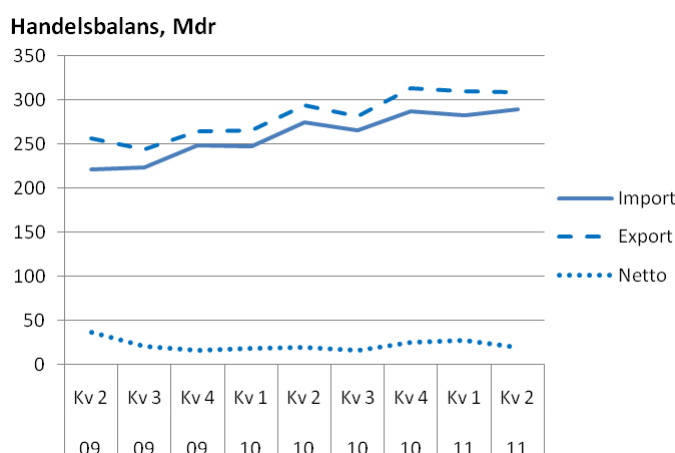
Bytesbalansen visade ett överskott på 61,3 miljarder kronor för andra kvartalet. Den starka bytesbalansen förklaras främst av en stark tjänstebalans som gav ett överskott på 40,3 miljarder kronor under kvartalet. Kapitalavkastningen netto som är säsongsb beroende var relativt låg under andra kvartalet då avkastningen på portföljinvesteringar var negativ.

Bytesbalansen, mdr

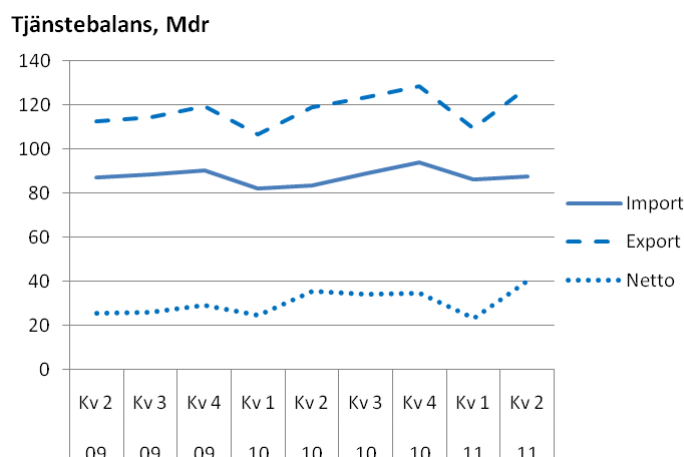

Utrikeshandel med varor och tjänster

Handelsbalansen gav under kvartalet ett överskott på 19,9 miljarder kronor. Handelsbalansen ligger därmed på ungefär samma nivå som samma period föregående år medan den försvagats i jämförelse med föregående kvartal. Både varuexporten och varuimporten ökade i jämförelse med samma kvartal föregående år.

Tjänstebalansen gav under kvartalet ett överskott på 40,3 miljarder kronor vilket är en förstärkning i jämförelse med samma kvartal föregående år då överskottet i tjänstebalansen uppgick till 35,7 miljarder kronor. Tjänsteexporten uppgick under kvartalet till 128,1 miljarder kronor medan tjänsteimporten uppgick till 87,8 miljarder kronor. Tjänsteexporten har ökat mer än tjänsteimporten vilket förklarar förstärkningen i tjänstebalansen.

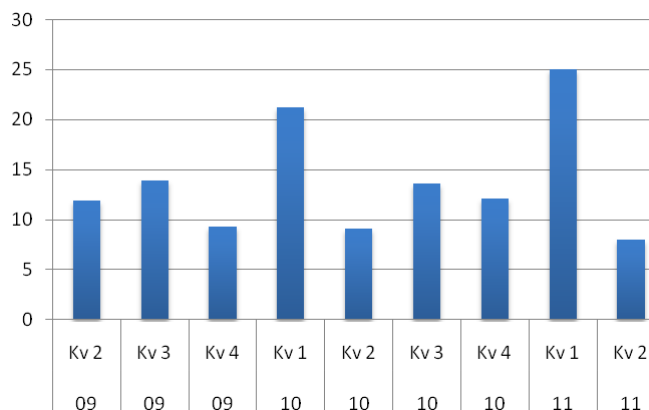
Bland tjänsteslagen är det resor och övriga affärstjänster som uppvisar störst förändringar netto i jämförelse med samma kvartal föregående år. Resor gav en nettoimport på 5,1 miljarder kronor under andra kvartalet, vilket kan jämföras med en nettoimport på 1,7 miljarder kronor för samma kvartal 2010. Nettoimport i posten resor innebär att svenskars konsumtion vid resor i utlandet överstigit utländska resenärers konsumtion vid resande i Sverige.

Övriga affärstjänster har ökat från 15,4 miljarder kronor under andra kvartalet 2010 till 23,3 miljarder kronor under andra kvartalet 2011. Övriga affärstjänster innefattar bland annat merchanting, affärstjänster, tekniska tjänster och koncerninterna tjänster. Merchanting står för en stor del av nettoexporten inom övriga affärstjänster. Merchanting är en tjänst som innebär en varuförmedling från en utländsk leverantör till en utländsk kund.

Faktorinkomster

Faktorinkomsterna består av lön för arbete och avkastning på investerat kapital. Tillsammans gav dessa ett kapitalinflöde om 8,0 miljarder kronor. Kapitalavkastningen består i sin tur av avkastning på direkta investeringar, portföljinvesteringar samt övriga investeringar.

Faktorinkomster, netto Mdr (se tabell E)

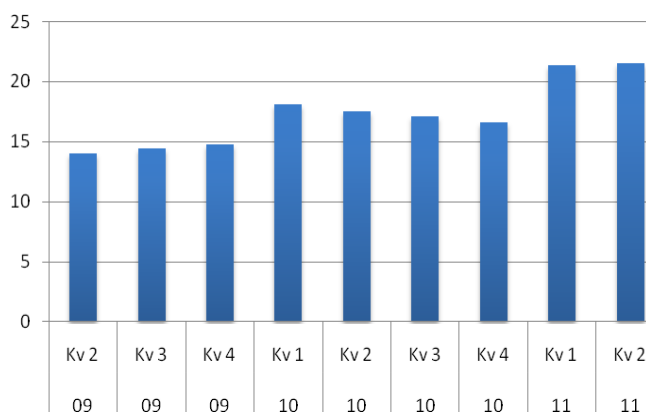
Avkastning direkta investeringar

Avkastningen på direktinvesteringar bidrog under kvartalet med ett nettoinflöde på 21,5 miljarder kronor till bytesbalansen. Nettoinflödet innebär att avkastningen på svenska direktinvesteringar i utlandet översteg avkastningen på utländska direktinvesteringar i Sverige.

Andra kvartalet är ett kvartal då utdelningar brukar vara förhållandevis stora, vilket också kan ses detta kvartal. I jämförelse med samma kvartal föregående år var utdelningarna dock något lägre både på svenska direktinvesteringar i utlandet och på utländska direktinvesteringar i Sverige.

Kapitalavkastningen för företag inom direktinvesteringsförhållanden är preliminär fram till dess att den ersätts av utfallet från den årliga undersökningen inom direktinvesteringar vilket kommer ske vid publiceringen av tredje kvartalet.

Avkastning direkta investeringar, netto Mdr (se tabell E)

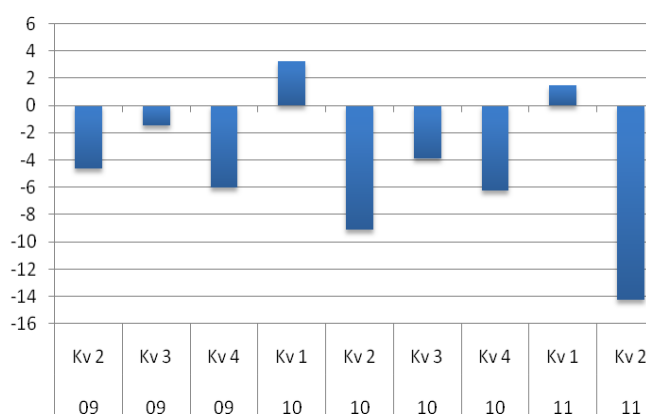

Avkastning portföljinvesteringar

Avkastningen på portföljinvesteringar, som uppvisar säsongvariation beroende på svenska företags utdelningar, gav ett utflöde på 14,2 miljarder kronor under det andra kvartalet. Under samma kvartal 2010 var motsvarande belopp 9,1 miljarder kronor. Det ökade nettoutflödet beror främst på att svenska företag ökade sina utdelningar jämfört med föregående år. Utdelningarna från utländska aktier ökade också men inte i motsvarande utsträckning. Utlänningarnas ökade innehav av svenska aktier bidrog också till det ökade utflödet.

Avkastningen på räntebärande värdepapper genererade utflöden på totalt 11,8 miljarder kronor netto. Räntekostnaden för svenska räntebärande värdepapper uppgick till 23,1 miljarder kronor medan ränteintäkten på utländska räntebärande värdepapper var 11,3 miljarder kronor.

Avkastning portföljinvesteringar, netto Mdr (se tabell E)

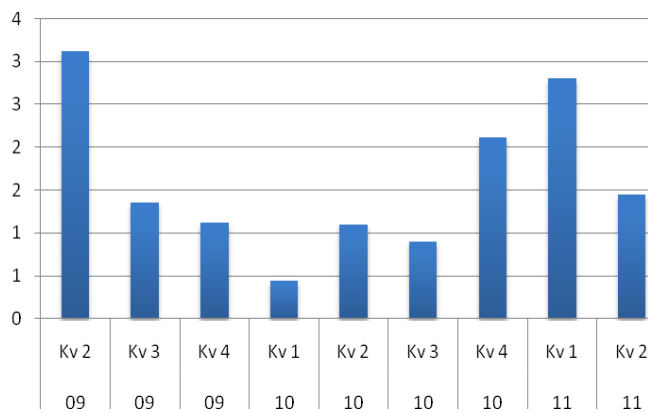

Avkastning övriga investeringar

Avkastningen på övriga investeringar gav ett nettoinflöde på 1,5 miljarder kronor under årets andra kvartal.

Avkastning på övriga investeringar består främst av ränta på lån och depositioner. Den sektor som genererar de största bidragen till posten är den s.k. MFI-sektorn som främst består av banker och bostadsinstitut.

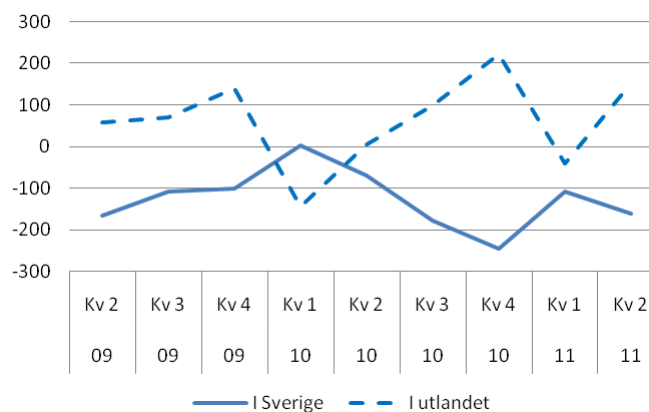
Avkastning övriga investeringar, netto Mdr (se tabell E)

Finansiell balans

Den finansiella balansen resulterade i ett nettoutflöde på 10,8 miljarder kronor under andra kvartalet 2011. Direktinvesteringar och övriga investeringar bidrog med nettoutflöden medan portföljinvesteringar, finansiella derivat och valutareserven bidrog med nettoinflöden.

Finansiell balans, netto Mdr (se tabell G)

Direkta investeringar

Direkta investeringar gav ett nettoutflöde på 10,9 miljarder kronor under andra kvartalet. Svenska direktinvesteringar i utlandet gav ett nettoutflöde på 24,7 miljarder kronor. Utflöde inom posten innebär en ökning av svenska direktinvesteringar i utlandet. Utländska direktinvesteringar i Sverige gav ett nettoinflöde på 13,8 miljarder kronor. Inflöde inom posten innebär en ökning av utländska direktinvesteringar i Sverige.

Ett flertal stora transaktioner har gjorts under kvartalet, främst inom koncerner. Flera av transaktionerna tar dock ut varandra vilket förklarar de relativt små nettoflödena. Istället förklaras nettoflödena främst av återinvesterade vinstmedel.

Vid halvårsskiftet beräknades det bokförda värdet av svenska direktinvesteringar i utlandet uppgå till 2273 miljarder kronor medan utländska direktinvesteringar i Sverige beräknades till 2346 miljarder kronor.

Direkta investeringar, netto Mdr (se tabell G)

Portföljinvesteringar

Portföljinvesteringar gav ett kapitalinflöde på 34,0 miljarder kronor netto under andra kvartalet 2011. Föregående kvartal genererade portföljinvesteringar nettoutflöden på 94,8 miljarder kronor. Inflödet förklaras i huvudsak av utländska investerares placeringar i svenska stats- och bankpapper vilket kontrasteras av föregående kvartal då dessa innehav minskade.

Svenska portföljinvesteringar i utlandet resulterade i ett nettoutflöde på 69,8 miljarder kronor. Framförallt uppvisade svenska investerare stort intresse för utländska aktier och fonder och nettoutflödet för dessa papper uppgick till 43,5 miljarder kronor. Intresset var störst för amerikanska, schweiziska och brittiska aktier samt irländska fondandelar.

Utländska portföljinvesteringar i Sverige gav ett nettoinflöde på 103,8 miljarder kronor. Bakom inflödet ligger utlandets nettoköp av svenska statspapper samt svenska bankers ökade upplåning utomlands. Bankerna emitterade framför allt valutadenominerade penningmarknadsinstrument men ökade även sin upplåning i obligationer.

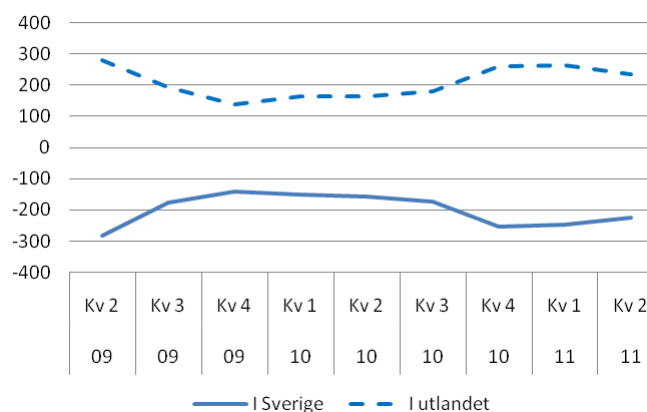
Portföljinvesteringar, netto Mdr (se tabell G)

Finansiella derivat

Under andra kvartalet noterades kapitalinflöden i posten finansiella derivat på cirka 9 miljarder kronor. Flöden från finansiella derivat uppkommer dels när derivatkontrakt gentemot utländska motparter förfaller och dels genom olika typer av premiebetalningar, främst optioner. Den typ av derivat som ger upphov till de största transaktionerna härstammar från olika typer av valutaderivat.

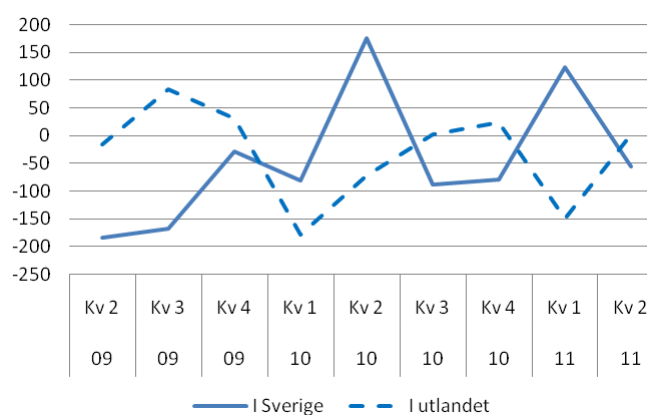
Finansiella derivat, netto Mdr (se tabell G)

Övriga investeringar

Under andra kvartalet 2011 uppmättes utflöden på 53,8 miljarder kronor i posten övriga investeringar. Övriga investeringar är en post som fångar upp alla de typer av finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas under direkta investeringar, portföljinvesteringar, derivat eller Riksbankens valutareserv. Posten visar ofta stora nettoflöden. Det är också en post som oftast inte visar på någon särskild trend eller följer en specifik ekonomisk utveckling utan avspeglar främst kortfristiga lån och depositioner mellan svenska banker och utlandet.

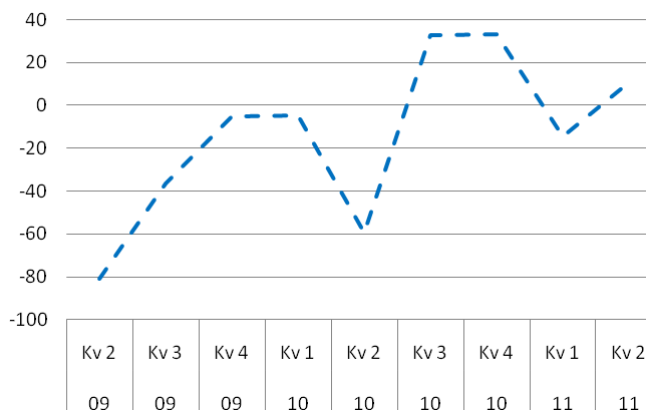
Övriga investeringar, netto Mdr (se tabell G)

Valutareserven

Transaktioner i valutareserven bidrog under kvartalet med ett nettoinflöde på 10,9 miljarder kronor. Nettoinflödet förklaras främst av en minskning av banktillgodohavanden och värdepapper i utlandet. Vid halvårsskiftet uppgick valutareserven till 321 miljarder kronor.

Valutareserven, netto Mdr (se tabell G)

Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto

Vid utgången av juni 2011 visar preliminära uppgifter att Sverige fortsatt har en nettoskuld mot utlandet. Skulden uppgick till 430 miljarder kronor och minskade något jämfört med motsvarande beräkning för utgången av 2010.

Det är främst tre faktorer som påverkar utvecklingen av de samlade tillgångarna och skulderna mot utlandet. För det första påverkar storleken på över- respektive underskott i bytesbalansen. En annan faktor är den svenska kronans utveckling gentemot andra valutor. I takt med att stocken av tillgångar och skulder blir allt större får fluktuationer i växelkursen allt större genomslag. En tredje viktig faktor är prisförändringar på olika tillgångsslag, främst aktiekurser men även ränteförändringar.

Den fortsatt starka bytesbalansen med överskott på drygt 125 miljarder kronor bidrog således positivt till den minskade skulden under första halvåret. Det är svårare att beräkna växelkursens och ränte- och aktiekursförändringarnas påverkan på olika tillgångsslag. Statistiken indikerar dock att förändringar i dessa faktorer medförde en viss skuldökning. Det är dock viktigt att poängtera att uppgifterna om utlandsställningen är preliminära och kommer med stor sannolikhet att revideras i takt med att statistiken uppdateras med mer definitiva siffror.

Definitioner och förklaringar

Utlandsställningen är en sammanställning av alla inhemska sektors samlade tillgångar och skulder gentemot utlandet. Nettot av dessa tillgångar och skulder är ett mått på Sveriges förmögenhet gentemot omvärlden. Detta ska inte förväxlas med statskulden som är de samlade underskotten och överskotten i statens budget över tiden.

Vad är betaldningsbalansen?

Betaldningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betaldningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betaldningsbalansen kan delas in i:

- Bytesbalansen, som visar handel i varor och tjänster, löner, avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt löpande transfereringar såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.
- Kapitalbalansen, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av rättigheter, såsom t.ex. patent.
- Den finansiella balansen, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden.

En härledning av betaldningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^1 \quad (1)$$

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktor-

¹ Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

inkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :²

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.³

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handelsbalansen.

$X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handelsbalansen. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handelsbalansen utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁴ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁵

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

² Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

³ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁴ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁵ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med handelsbalansen.

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är räntekostnaden på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handelsbalansen och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁶

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valuta-reservtransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektorer tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁷

⁶ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

⁷ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betaldningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

		Förändringar av utlandsställningen beroende på				
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans	

